

Stockholms Vosten.

Lördagen d. 4 Januarii 1783.

Om Franska Räckarna.

Höfvelig af förelidne sommar gick jag en dag kl. i öfver Middarhustorget i sällskap med en bekant från landet, hvilken besåg med ganska stor upmärksamhet de der församlade personer, och begynte strax derpå fråga mig, om Freds Congressen hölls i Stockholm. Då jag bad honom seja mig hvad han mente dermed, yttrade han sig: Jo, jag har för et par månader sedan läst i någontida tidningspapper, at en Congress emellan de frigsdrände Magtarna skulle komma at hållas i någon Neutral hufvudstad; och som jag nu här ser så många utländska räckar, så faller det mig in, at Stockholm torde hafwa blifwit utvald til detta Congressställe, hwilket skulle fågna mig högeligen på Patriotismens vägnar. Nej men, sade jag; här är lika så litet Congress af utländska Plenipotentiär Ministrar, som i Petersburg; alla de Ni ser med Franska räckar äro lika så goda Swenka, som Ni och Jag. Icke som jag, svarade han; ty jag har lärt at lyda så fattningar, och afsläpper aldrig den en gång antagna nationele dräkten, innan derom blifwer annorlunda förordnad.

Detta den gode Landtmannens afswarsama yttrande gaf mig anledning at något närmare tänka på detta bruk af Franska räckar. Det begynte werkligen förtidne sommar blifwa så allmänt, at ända ifrån Seigneurn med blå bandet i Statswagnen intil Drugargossen med blå färlådet på karran, såg man dem klädda i Frackar; och om icke sorgen kommit emellan, håller jag för ganska troligt, at wi i denna dag ej sett annat än Franska räckar i skåden, så at den model på nationela dräkten, som Hans Excellence öfwer Ståthållaren låter förwara på Skräddare-Umbetsket, hade nu mera utan skada kunnat flyttas til Arsenalen, för at en gång wisa våra efterkommande huru denna drägt såg ut.

Nu, alt som sorgen nalkas til slut, begynna åter Franska räckarne at mer och mer öfversynt wisa sig; och om icke, under wäntan af någon afswarsam anstalt, de förnustigare sammansfära sig at wisa galenskapen, ja jag wägar nästan säga, brottligheten af detta bruk, så är intet twifwel, at det ju tager öfwerhanden, och at modets tyranni slutligen segrar både på Konungens wilsja och Nationens nytta. Det är derför högt tid at wäcka Allmänhetens upmärksamhet på detta ämne, hwartil jag med några få rader i dag wil göra början.

Sedan nationela dräkten allmänt blifwit antagen år 1778, war det, om jag icke bedrar mig, förelidne sommar et år sedan, som man första gången såg en Swensk gå med Fransk räck på Stockholms gator. Samma persons Fickelighet, at såsom Hufvudman föregå i dylika uptdåg, kan ingen skäligen bestrida; och war det minnann ingen ringa skäl at för Stockholms Småberrar, at en Elef, utrustad med så stora egenskaper, skulle så nödlygt få consilium abeundi. De få personer, som samma sommar antogo Franska räckan, wore et slags Videns Bedamörer, som under namn af Indovationer wille försöka huruwida de höruti kunde winna emellan, för at ledernera wäga innovationer af större betydenhet. Jag har hört för wisso berättas, at en den tiden föga bekant Jagtjunkare (af det slaget som söker sit willebråd på Stockholms gator) tog hörsen derpå första gången Fransk räck på sig en Öpera afton, i affigt at derigenom narra en af de förnämsta Danserarna med sig i kyrwagn: Detta lyckades honom ock, emedan samma Danser tog honom för en Minister eller annan rik utslänning, ehuru hon til sin skada såg hafwa funnit sig slutligen högt bedragen. Utställige personer hafwa ledernera anlagt Franska räckar för något när dylik orsak, at nämligen hos okändt folk derigenom winna et slags större anseende, som de utan distinction i kläder mistroddat at kunna skaffa sig; men om några genom detta påfund lyckats at blifwa hälmte för Ministrar eller utländska Matadorer, så hafwa än flere blifwit tagne för Ministrar Lakejer och Expediter, dem de ock, sanningen at säga, liknat långt mera.

Se, sådan är i korthet historien om Franska räckarnes nya bruk hos oss, efter de bästa Handlingar som kommit til min kunskap. Wän det wäl förtänte at efterseja någon af dessa föregångare? Wisserligen icke; och det är wäl middan wärdt at undersöka, hwad de förnustigare ibland

och, som följt detta bruk, kunna anföra til sitt försvar. Jag säger de förnustigare, emedan detta mode har redan blifwit allmänare, än at man med skäl skulle nu mera kunna kalla alla dem Mar-
ear, som anlagt Granfska räckten.

Somliqe hör man säga, at de bruka Granfska räckten endast när de icke äro klädd, och då är det ju obetydligt, lika hur man ser ut. Men, at icke vara klädd, och at icke vara Hofklädd, äro två ganska olika saker; och jag menar, at fast man icke ärnar sig til Hofs, bdr man wäl dock vara klädd som annat folk, äfwen på gatan; och i sonnerhet icke brista så mycket i afkning för sitt Sällskap, at man der skulle wisa sig i en drägt, hwarmed man sjelf icke anser sig för klädd. De som frequentera Hofwet äro alltid ganska få, i jämförelse med Allmänheten, och för deras skuld alle-
na hade aldrig någon nationel drägt behöft antagas. Det kan således icke anses såsom giltig ur-
sakt för Granfska räckens brukande, at man icke ärnar sig til Hofs, och än mindre at man icke är klädd, såsom i hwilket fall man gör bäst at vara hemma.

Andre undfylla sig dermed, at efter wår nationela drägt redan undergått så många förändrin-
gar at hän nu mera är sig söga lik, så kan man ju äfwen så gena bära Granfsk räck. Så mycket är wäl hå uti sant, at wår drägt, i anseende til snitt, måfhet och stymning, fått widsännas täta än-
dringar, hwilket alltid blifwer et bewis emot dem som twiflat, at ibland wår Nation skulle finnas så stora genier, som sjelfwe kunde blifwa upfinnare och tjäna til mönster i dylika saker; men så bde
man deremot besinna, at så länge drägten til sin form och i sina förnämsta delar förblifwer den-
samma, äro desse möjelige variationer hwarken så betydelige eller så många, at en, som håller mät-
tan, kan finna sig särdeles urmodig. Den största förändring som sedt är med jackan, hwilken nu
blifwit så kort, at hon ej kan blifwa kortare, så framt man icke wil låta henne sluta öfwer med-
jan och sätta Skärpet derunder, hwilket wäl endera dagen tör komma i bruk. Men om ock detta
sker, och hon således stiger til högsta graden, måtte hon sedan nödwändigt falla, så at wi, som
behållit wåra Jackor wid måttelig längd (allenast wi förblifwe stadigt derwid), kunna vara aldeles
säkre at 'nman fort komma i högsta modet, likasom en klocka, som står, wisar alltid rätt en gång
i 12 timar.

Det tycks således intet skäl vara förhanden, hwarmed någon skulle kunna förswara sin Granfska
räck, denna nu mer än tillfrne främmande klädedrägt, hvars almänna återtagande skulle göra hela
ansakten med nationela drägten endast til et nytt öfwerfödd. Wår Swenska drägt kunde i sin nyhet
ej annat än synas sällsam; men wi wiste noggsamt, at lika hurudan des form war, skulle dock al-
tid Karlarne behaga Gruntimren och twärton, hwilket är juft hufwudsaken: Nu hafwa wi ock huf-
nit så wida, at denna drägt genom wanan äfwen syns och sjelfwa wacker; och juft då skulle wi lägg-
ga af densamma, eller associera honom med en främmande? Hwar blefwe då den stora nytta, som
des almänna bruk och oförändrade form skulle medföra, i besparing, utlänkska moders utesgångande
och främmande yppigbets utrotande? Ingen bdr annat än tro, at detta stora ändamål warit hufwud-
saffigen med nationela drägten, och at det äfwerderigenom til en stor del står at winna, hwilket är
så tydeligen bewist i wår förste Scribents, så wäl som förste Medborgares Reflexioner, at det wore
ganska säfång mödda at wilja göra den saken klarare.

Hans Kongl. Maj:t har i Nåder förklarar, at "sedan alla i Miket anlagt nationela drägten,
"wil Hans Maj:t då först stadfästa och med en Förordning stadga det som redan genom almdut bruk,
"enligt Kongl. Maj:ts önskan, blifwit antagit." Den wore ju då litet wån af sitt Fädernesland,
som med berädd mod wille genom Granfska räckens bruk än längre hindra en så häfslig Förordning,
hwari utan twifwel äfwen tillfälle torde gifwas at til en stor del förekomma de variationer i drägten,
som hittills påföret flera än wåra Eleganter en icke obetydlig kostnad. Påskindom en så efterlång-
sad dag genom Granfska räckens bannlysande! Ja, låtom oss med förenad styrka, både i tal och skrift
blottskälla alla dem för åldse, som twärtemot bättre skäl försvara i sitt oberäknlige bruk af denna
lurendrägareräck; och för alting tagom och til wåra, at sedan wi en gång gifwit oförnustigare Ut-
länningar anledning at skratta åt sällsamheten af wår nationela drägt, wi icke också gifwa de förnuf-
tigare orsak at bele wår ofädighet.

Patriot.

Epitre.

Preccis adresserad til - l - s C - m.

Skratta blott åt alla dårar.

l - s C - m.

Ja min Herre, det är sant; denna correspondance bdr wist icke wåra förnustigaste för Er,
som haft den olycka at därigenom blottskälla Er för Publiciens årböje. Jag beklagar Er af all
hjerter, men fan, ty wår! ej hjälpa Er; ty det har merendels warit de mäst indillike Pers-klä-
pares lott at uskrattas för detta grymma öde.

Ni sakar om en Epitre så precist adresserad til Er: jag har ej kânt någon sådan. Nej, för Guds skull försökna mig ifrån den beskylningen, at hafwa så illa använt et dgnablick, at inskrämma allmänheten anklaga en så obetydlig warelse, som den om Alfrid, Zephire, Cloe ic. rimmande; den ewinnerligen rimmande - l - s C - m. Jag medgifwer at Ni har rätt, då Ni säger, at det iust icke skulle hedrat mig, och Ni anger sjelf orsaken: ty Ni finner at Ni ej kan wänta Er så delat lika öde med de kocklige Skalderne, då Naturen nekaf Er deras snille. Det är illa nog, at jag nu måste neolåta mig så långt, men Ni har sjelf tvingat mig at göra wäld på min egenfårlek. Ni har mistagit Er på min afsigt, som ingalunda war, at sbrå Edra små nöjen, utan häbdre bedja alla männifkor hafwa meddmkan med Er, och under et tytt förakt, låta Er i ro använda det lilla pund den sparjamna Naturen gifwit Er, at qwåda så godt Ni kan.

Jag håller med Er, at hwad jag kref hwarcken borde ha namn af Critique eller Satire. Gör all ting, inbilla Er ej at jag funnit Edra vers förtjana någotdera af dese, utan något ännu samre, ty de äro under all critique, och Satiren fordrar något ädlare föremål. Et enda slag af des gifwit skulle försökna Er, och hwad heder wore wäl därt. Man skulle hawwa skrattat at den, som merit nog dum för at häcka en B - r, en B - n, m. fl. ibland hwilkas lysande namn, min Herres äger et så utmärkt rum: (ut inter stellas Luna minores).

Denna Epitre må då precist wara adresserad til Er. Jag äger således rättighet at göra Er några avertissemens, som ej torde behaga Er. Först får jag med all franchise förtro Er, at Ni hittills förtjent det allmännas ådtje, och at Ni dock aldeles icke är farlig för sederna, ty dårskapen är för ful, at ej behöfwa en wacker klådnam, om den skal behaga. Detta bör Ni ej twifla på. Efter Er egen utsaga lär Ni wara oersjelig deröfwer. Stackars liten! Jag då fram Edra verser, besjut dem med de bittraste tårar, som säkert här bättre användas, än för Er Cloes fötter; låta dem sedan på elden, och bjud dem et ewigt valet. Märk ut den mörka dagen i Er Kalender, då rimjukan först angrep Er, och kref med stora bokstäfwer bredvid dessa Horati ert:

Mediocribus esse Poëtis

Non homines, non Dî, non concessere columnæ.

Men, man har efter Er Epitre i Stockholms Posten No: 292 äfwen funnit Er ridicule, då Ni förut war mera dmkanswärd. Har Ni wunnit något på detta byte, skal det wara min kært. Hwad mig och de andre angår, så skratta wi bedre än gråta, och wi blifwa således Er mycken tackfågelle skuldige för den myckna möda Ni behagat göra Er, at bidraga til wåra nöjen. Tro ej at man smekkrar Er: Nej, Eder förtjent är wærlig och kan ej utan otacksämhet dödas. Jag wil då wisa den för hela werlden. Om jag ej för mycket blesherade Er modestie, så skulle hela Er namn, som Ni så gärna wil man skal gissa til, blifwa utfatt, sedan jag efter mycket beswår humnit framletta det ibland en hoärm Rimförlare. Men kanske Ni sjelf spar min möda. Wita et ädelmodigt desinteressent, i det Ni usgifwer Er namn, på det man må hafwa et exempel, som är mäktigt nog at affråncka alla swaga genier ifrån medelmåttiga försök, som at alla minst tåla usfakt.

Men tillåt emelertid at man betraktar Er, och Ni skal roa långt mer, än de konstigaste Mariotnetter. Bemanna Er endast, at Ni må kunna uthärda denna för stora Skalden, men, som Ni sjelf säger, icke för Er mortifierande epreuve. Torfa tårarne ut dgonen och swår wid Jrdia, at aldrig tåla en sådan sköms.

(Foresättning en annan gång.)

Anecdoter.

Russi-Rabutin war en af de männifkor, som förenat mycket snille med mycken lidertighet. M:lle Scuderi kref en gång til honom: Er dotter, som jag råkar ganfka ofta, är så qwick, som om hon såge Er hwar dag; och tillika så dygdig, som om hon aldrig hade sett er.

Når Dauphin kommit tillbaka från Philipsburgska Campagnen, inskåde sig M:lle Scuderi med några gratulations vers til Hans Gemål, dår äfwen dessa två rader funnos:

Et la gloire et l'amour Vous comblent de plaisirs;

Qui des deux d'un grand coeur remplit mieux les desirs?

Då Prinsessan swarar, at det war Dauphin, som denna frågan borde göras, som Hertigen af Montausier mörgonen derpå til Prinsens sång, drog up sparsatanen och sade: Min Wådiga Serre, jag kommer at söka swaret på M:lle Scuderi vers.

Grefwen af Grammont, då han en dag fann twånne sina drängar som duellerade, och nedmånligt wille weta hwad orsaken war dertill, upfåckte den ena at de skulit 5 louis d'or ifrån honom, af hwilka hans kamrat wille tilldona sig 3 --- Se dår är den 6:re sade Grefwen, och tog den up ur sin ficka: har man wäl sett sådana snyglar, som wilja mörda hwarann för en louis d'or!

Då Crebillon sjuknat in i en häftig feber, innan han ännu slutat sin *Catilina*, begärde hans Doctor, at han wille testamentera honom de 2 första färdiggjorda *Acterne* af sin *Tragedie*. Crebillon swarade honom med följande vers ur sin *Abadamiste*:

Ah: doit-on hériter de ceux qu'on assassine?

Porten *Godeau* sade en gång, at en *Auctors* paradis war at componera; hans purgatorium, at ändra och förbättra; och hans helfwene at låsa *correcruret* på sit arbete.

Bildhuggaren *Torregiano* hade åtagit sig at göra et *Helgon* i naturlig storlek åt en ganska rik Herre i *Spanien*. Han wäntade sig för sit arbete en hederlig betalning. När stoden war färdig, fickade den stora *Herrn* honom en såck med *Kopparringar*, som knapt stego til 30 *Ducater*. Förtwiflad, at så plöfsligen blifwa bedragen, fattade han en hammare och gaf bilden därmed et sådant slag at hufwudet dansade i wäggen, och fickade penningarne tillbaka. *Gränden*, för at hämnas, såt draga honom för *Inquisition*, som dömdo honom at brännas, såsom den der fört wäldsam hand på et *Helgon*; men lyckligtwis slapp han undan genom flykten.

Notificationer.

Til *Salu* finnes:

I *Holmbergs* Boklåda finnes *Drottningens Almanach*, med nya *Pariser Coeffurer*, inbunden i *Sidenband* för 16 *sk.*

I lilla *Stenboden* wid ändan af *Norrbro* midt emot *Kongl. Muntporten* är nyss inkommen färsk *Caviar* a 40 *sk.* *Skåp*. Färskt smör, godda *Kalkoner*, *Ankor* och *Capuner*, flere sorter mildt, m. m. för civilt pris.

Et litet parti extra god *Caviar* samt en wacker *Wargfinskappa* säljas i *boden* wid *Skeppsbron* och hörnet af *Brunnsgränd* uti *Herr* *Groffhandlaren* *Hebbes* hus.

Et litet parti aldrabästa sort *Caviar*, samt god lös *Cardus-Tobak*; säljes til civila priser i *Boden* wid *Skeppsbron* och hörnet af *Brunnsgränd* uti *Herr* *Groffhandlaren* *Hebbes* hus.

Färsk nyss inkommen *Caviar* sås til köps i parti och minut uti lilla *Poparegården* wid *Härlångsgatan*, *Huset* N:o 108, två trappor up.

Utbjudes at hyra:

Gödder om *Clara Kyrka* åro 3 a 4 tapetserade *Rum* at hyra på wecka för *Mejände*; under rättelse derom lemnar *Swärdfjåren* *Damfröm* på *Drottninggatan*. Derstädes finnas ock tillika *Kafé* *Striglar* och *Mans-Urkedjor*, som i det närmaste likna *guld*, för billigt pris til *salu*.

Förlorade *Saker*:

Den 2 *Januarii* innewarande *estermiddagen* emellan *Kongsbacken* och *Gamla Kongs-holmsbron*, 4 *sk.* på 3 *R:dal.* och 6 på 2 *Riksdales* *Sedlar*; Skulle någon *Christelig* *människa* dese *Penningar* uphittat, eller til wara tagit, göre den så wäl och gifwa det tillkänna hos *Stadstjånaren* *Eric* *Hjeström*, som dem förloradt, då des omak skal blifwa, med 4 *R:dal.* *specie* *wedergullit*; han träffas i *Stads Kämners-Rätt*.

Uphittade *Saker*:

Det *Fruntimret* som borttappat sin *Muff*; kan i *Holmbergs* *Boklåda* afhämta densamma mot *Anoncernes* betalande.

Diverse *Kungörelser*:

Som jag blifwit underrättad, at en med mitt namn *underskrifwen* *Skuldsedel* på några *hundra* de *Riksdales* *specie*, skal wara uteldpande; Så måste jag härigenom, til föreförmående at icke någon må warda förelidd, at densamma emottaga, härigenom underrätta *Allmänheten*, det jag så mycket mindre widkännes, hwarken denne, eller någon annan i mitt namn utgifwen *Revers*, som jag för närwarande, är fri från all slags *skuld* både utom och inom *Riket*. *Stockholm* den 27 *Dec.* 1782.
Gump rts *Hirtch*.

Handelsman.

För 2400 *Daler* *R:mt* på år räknat, åskundar en hederlig *Ungkarl* at för sig och dräng, i något stilla och alswarsamt hus inne i *staden*, njuta kost och r:ne *kamrar*, med nödige *meubler* *ljus* och värma. Den som särskilt finner sig bugad, behagade derom med första *lamna* *underrättelse*, uti förlagad billet til *C. N. P.* der dessa *Tidningar* utgiswes.

Om *Tisdags* morgon kl. 8. utgiswes nästa *Blad* häraf.

Stockholm, Tryckt hos *Carl Stospe*.